

Inhoud:

- ◆ Van de redactie
- ◆ Drukken op Bijdorp voorbij
- ◆ Op Baambrugge was Werneke gelijk aan schoenmaker
- ◆ Hoolendregt wordt eerste woning

Redactie:

H. Hoogenhout
G. van der Most
D.L.H. Slebos
W. W. Timmer

Redactie secretariaat:

G. van der Most,
Papehof 9
1391 BD Abcoude

Druk:

Drukkerij Palteam

ISSN: 1569-6146

Prijs losse nummers € 4,-

Van de redactie

Het jaar begon goed. In januari mochten wij via bemiddeling van de Vrienden van het Historisch Archief Abcoude – Baambrugge van de familie Hagoort in Abcoude een waardevolle schenking in ontvangst nemen.

Wijlen dhr Pleun Hagoort was een verwoed verzamelaar van ansichtkaarten, foto's en krantenknipsels over Abcoude en Baambrugge. De laatste tientallen jaren heeft hij zijn ziel en zaligheid in een speurtocht naar steeds weer nieuwe ontdekkingen op dit gebied gelegd.

Dhr Hagoort, was zoals veel van onze leden, geen geboren Abcoudenaar. Geboren in 1919 in Uithoorn vestigde hij zich in 1945 in ons dorp. Hij nam de kolen- en aardappelenhandel over van Willem Stronkhorst. Samen met zijn echtgenote mevr Hagoort-van Vliet ging hij wonen aan de Voordijk nr. 37

Vanaf 1955 was hij werkzaam als bedrijfsleider bij de Coöperatie. Bij zijn pensionering in 1981 was hij in dienst van de RABO bank

Naast de dia collecties van Pompe en den Toom beschikt de Historische Kring nu over een belangrijk beeldarchief. De aanvulling met ruim 500 historische ansichtkaarten en foto's vult de bestaande collectie behoorlijk aan. Maar toch zijn we er nog niet. Het is ons bekend dat er vanaf het begin van de twintigste eeuw

Drukken op Bijdorp

Werneke, schoenmaker

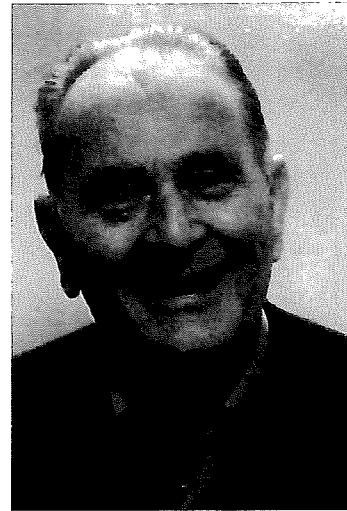
Hoolendregt

In dit nummer

meer dan duizend verschillende Ansichtkaarten van onze beide dorpen zijn uitgegeven.

Dank zij het uitstekend geoutilleerde en geconditioneerde depot in het Fort kunnen de nieuwe schatten goed bewaard blijven voor onze dorpen. Het zou toch zeer spijtig zijn geweest als de collectie versnipperd op de markt zou zijn gekomen. Fam. Hagoort nogmaals bedankt. Waar de liefde tot iemands woonplaats al niet toe kan leiden!!

*Pleun Hagoort. R&S-verzamelaar
1919 – 2003*

Drukken op Bijdorp voorbij.

In juli 2003 schreven wij in ons artikel Meer dan een eeuw grafische geschiedenis in Abcoude: Gelukkig behoeven de inwoners van Abcoude hun drukwerk niet buiten de Gemeente te laten maken. Weinig konden wij bevroeden dat Drukkerij Grafisch Centrum Abcoude (GCA) haar grafische activiteiten per 1 april 2004 zou staken. Vanaf juni 2004 wordt ons lijfblad gedrukt bij Drukkerij Palteam in Duivendrecht.

Een en ander is reden om terug te kijken. Niet alleen vanwege de drukkerijgeschiedenis maar ook omdat de familie Hoogenhout al zo lang met deze karakteristieke locatie is verbonden.

DE EERSTE HOOGENHOUT IN ABCOUDE.

Op 19 april 1800 koopt Klaas Hoogenhout uit Baambrugge een boerenbruikweeër met zestien morgen land in de Broekzijder polder. En hier begint de tot in onze tijd doorlopende Hoogenhout saga. In 1850 komen wij de boerderij voor het eerst tegen met een naam: Bijdorp. Deze naam staat nog altijd op het toegangshek. De Bijdorplaan ontleent zijn naam er aan. Nog tot eind jaren zestig werd hier het boerenbedrijf uitgeoefend. De laatste veehouder was de vader van Henny, Jacob Hoogenhout (1904 – 1992).

De grond bij de boerderij was inmiddels van 17 bunder

geslonken tot een kleine 14 bunder. In feite te weinig om rendabel de veehouderij uit te oefenen. En het boerenbedrijf kwam ook steeds meer binnen de bebouwing van het dorp Abcoude te liggen.

Met het afstoten van land werd al in 1829 begonnen toen Harmen Hoogenhout bijna 18 are verkocht aan de Gemeente Abcoude Proostdij. Deze zou hier de nog steeds bestaande Algemene Burgerlijke Begraafplaats inrichten. In de loop van de 19de eeuw zou ook het land dat nu tussen de Kerkstraat en het Nauwe Gein, tegenover de boerderij, aan diverse particulieren worden verkocht.

Wij schreven hierboven dat Jacob Hoogenhout (1904 – 1992) de laatste veehouder was op Bijdorp. In feite is dat niet geheel juist. Jacob had in totaal zestien broers en zusters waarvan er een aantal op jonge leeftijd zijn overleden. In de dertiger jaren was hij samen met zijn zuster Teuntje en broer Harmen eigenaar van de boerderij. In die tijd was het economisch een zware taak om het bedrijf gaande te houden. De melkfabriek gaf nog maar 1 cent per liter melk. Besloten werd dan maar melk uit te venten in Amsterdam. Maar daar liep men al snel tegen de stadsmelkboeren op die in de stad allemaal hun eigen wijk hadden. Na het ongevraagd leeg gooien van de melkbussen en

vertoon van spierballen trokken de Hoogenhouten zich toch maar terug in Abcoude.

Het kwam zover dat men zelfs de eieren niet meer kwijt kon en deze uit armoede maar in de tuin begraf. Dit was het moment om met notaris van Kempen in Loenen te gaan praten over verkoop van Bijdorp. Deze sprak de Hoogenhouten vermanend toe en zei: "Schande die voorgenomen verkoop; jullie vader heeft zestien monden gevoed met de opbrengst. Zou het jullie dan niet gelukken om drie monden te voeden? Met hangende pootjes keerde men weer terug. De peptalk van de notaris zorgde er voor dat men toch doorploeterde.

Jacob runde vanaf 1942 het bedrijf samen met zijn ongehuwde broer Harmen Hoogenhout (1895 - 1980). Harmen was een bescheiden

maar anderzijds toch opvallende bewoner. Hij was herkenbaar aan een lapje en later een pleister voor één oog. Wat was er gebeurd?

Harmen heeft vier jaar in de eerste wereldoorlog als militair gediend. Toen hij daarna op de boerderij terugkwam was hij in bezit van een geweer en munitie. Hij wilde zijn broers en zusters een demonstratie geven over de werking hiervan. Het geweer werd aan een landhek gebonden om met een touw te worden afgevuurd. Hierbij ging er iets mis en er volgde een explosie. Een scherf trof het oog van Harmen met gevolg dat hij zijn oog moest missen. Hij kreeg na diverse operaties een glazen oog. Maar dit begon na verloop van tijd te irriteren en veroorzaakte wildvleesgroei in de oogkas. Gevolg was dat geprobeerd werd dit chirurgisch weg te werken. Dit was een pijnlijk gebeuren met wei-

Harmen Hoogenhout (1860-1932) bij het ingangshek van Bijdorp aan de Kerkstraat.

nig succes. Harmen besloot om geen gebruik meer te maken van het glazen oog. En verder te gaan met een afgepleisterde oogkas.

De boerderij.

De boerderij die zij bewoonden was er een van het zogenaamde krukhustype. Aan de zijde van de Kerkstraat stond het voorhuis met opkamer, kaaskelder en voorkamer. Achter de voorkamer lag de keuken met in het verlengde daarvan de stal. Naast de stal stond aan de "Bijdorplaan" -zijde het zomerhuis.

Tijdens de storm van de watersnoodramp febr. 1953 waaide een groot stuk van het rieten dak van het voorhuis weg. Het voorhuis was al behoorlijk wrak. Enige jaren later werd besloten het gehele voorhuis af

Zomerhuis Bijdorp aan de Bijdorplaan.

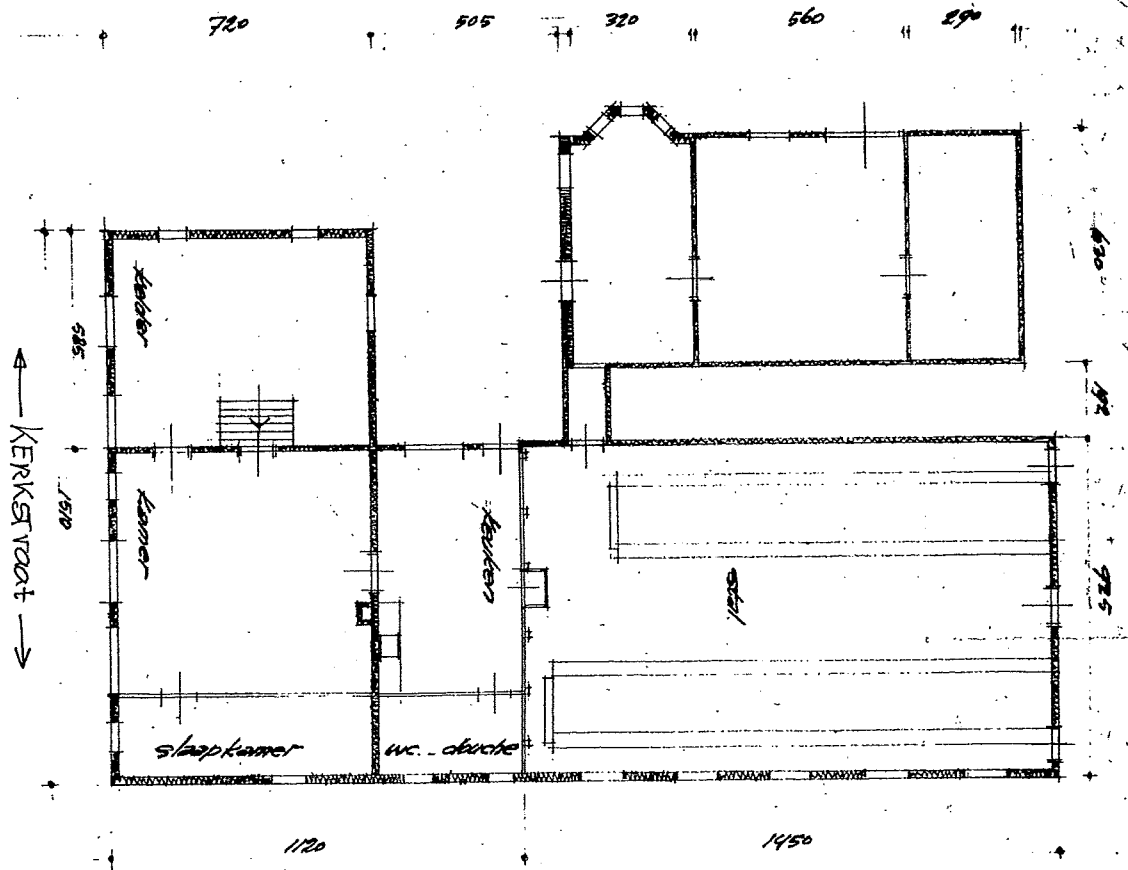
1957. Voorhuis aan de Kerkstraatzijde in de oude toestand.

te breken. De stal werd gemo-
 derniseerd waarbij een stuk
 van de keuken erbij werd
 getrokken. De mestluiken in de
 zijmuren verdwenen. De oude
 tilling (het zoldertje achter in
 de stal waar de knechts slie-
 pen) verdween en werd ver-
 plaatst naar de voorzijde. Het

zomerhuis werd, na een paar
 kleinere ingrepen, voor perma-
 nente bewoning geschikt
 gemaakt. De stal werd aan de
 voorzijde voorzien van een zg
 wolfsdak.

Eind jaren zestig was vader
 Jacob (1964) gestopt met het
 boerenbedrijf en verhuisd. Zijn

zoon Henny, inmiddels gehuwd met Ria Roodenburg, bleef samen met zijn oom Harmen op de boerderij wonen. Henny had na een technische opleiding emploti gevonden bij Océ-van der Grinten. Een grote onderneming die oa fotolicht-drukmachines bouwde en de eerste stappen ging zetten met fotocopieerapparatuur. Henny trad in dienst als vertegenwoordiger voor midden Nederland. Via zijn werk kwam hij in veel drukkerijen en raakte steeds meer vertrouwd met het grafische vak.

De drukkerij.

Inmiddels had er midden jaren zeventig weer een stormgewoed die ditmaal het rieten dak van de stal had beschadigd. Besloten werd om het rieten dak te vervangen door een pannendak. Het ondernemersbloed begon steeds meer op te spelen bij Henny. De stal was in principe een ruimte waar activitei-

ten konden plaats vinden. In zijn vrije tijd was Henny al begonnen met een Rotaprint kleinoffsetpers om te kijken of hij de drukkerstruc ook kon uitvoeren. Nou dat bleek al snel. De "vrije tijds" drukker zag steeds meer werk op zich afkomen. Dank zij de hulp van zijn vrouw Ria en een eigentijdse semafoon kon e.e.a. enige tijd worden gecombineerd met het werknemerschap. Maar op 1 april 1979 werd besloten het werknemerschap om te zetten in ondernemersschap. De Océ baan was inmiddels al opgezegd en het Grafische Centrum Abcoude werd bij de Kamer van Koophandel ingeschreven. Bij de officiële start werd gebruik gemaakt van aangeschafte tweede hands ABDick en Rotaprint kleinoffsetpersen met een maximum formaat van A3, een reprocamera en een papiersnijmachine. Onze Angstelkroniek werd vanaf 1 februari 1999 op een moderne Shinohara snelle off-

*Plattegrond van de oorspronkelijke boerderij
Bijdorp voor 1957.*

setpers, nog steeds op het A3 formaat, gedrukt. Personeel in vaste dienst paste niet de ondernemersfilosofie. Samen met echtgenote Ria kon het gehele druktraject in de hand gehouden worden en bleef er overzicht.

De drukkerij was ingericht voor het kleine handels- en familie drukwerk. Briefpapier, visitekaartjes, folders, trouwen rouwkaarten, brochures en tijdschriften. Later werd er een vergaarmachine aangeschaft zodat ook doorschrijfsets en kalenders op eenvoudige wijze konden worden vervaardigd.

Zoon Richard wilde zijn vleugels breder uitslaan. Na een grondige opleiding in het grafische vak bij zijn vader werd hij vertegenwoordiger bij een bekende Amsterdamse Grafische Machinehandel.

Mei vorig jaar werd het voormalige drukkerijgebouw getroffen door een flinke binnenbrand.

Inmiddels is men druk doende de gevolgen hiervan te herstellen en met een aantal aanpassingen weer tot bedrijfsruimte te herbouwen. Mogelijk dat dochter Ilonka daar in de toekomst weer Hoogenhout-bedrijvigheid gaat uitoefenen.

Vader Henny is al meer dan

veertig jaren lid van de zwemclub de Meerkoeten. Ook in het Bestuur van de Stichting Meerbad heeft hij zijn aandeel geleverd bij het instandhouden van ons zwembad. Het water blijft een rol in zijn leven spelen. Onlangs nam hij deel aan de alternatieve Elf Steden Schaatsstocht in Oostenrijk. Stilzitten is er voor deze ondernemer niet bij!

Wim Timmer

Interieur drukkerij GCA.

Zes generaties Hoogenhout werkzaam op Bijdorp

Klaas Hoogenhout
(1753 – 1826)

Harmen Hoogenhout
(1781 – 1842)

Hendrik Hoogenhout
(1825 – 1873)

Harmen Hoogenhout
(1860 – 1932)

Jacob Hoogenhout
(1904 – 1992)

Henny Hoogenhout
(1944 -

*Jacob Hoogenhout Veehouder op Bijdorp
1904 - 1992 en links Henny Hoogenhout*

Op Baambrugge was Werneke gelijk aan schoenmaker.

In de negentiende en twintigste eeuw hebben er op Baambrugge drie generaties Werneke gewoond, die hun brood verdienden met het maken en repareren van schoeisel. In dit artikel schenken we vooral aandacht aan het werkzame leven van Jo (Johannes Leonardus Petrus) Werneke (1899 – 1968), maar we beginnen met zijn grootvader Arnold Heinrich Werneke (1811 – 1893). Komend uit de omgeving van Hannover in Duitsland huwde hij op 25 juni 1847 een Hollandse vrouw uit Boxmeer, Agnes Coenen (1820 – 1887) genaamd.

In 1849 gaat het echtpaar aan de Zuwe in Baambrugge wonen en oefent Arnold het beroep uit van klompenmaker. Echter, hij had er een specialisatie bij. In de negentiende eeuw was men namelijk in het nabije Vinkeveen volop bezig met het afgraven van het laagveen voor de winning van een product dat er toen het voorname middel van bestaan was: de turf. Dat betekende werken in natte bagger die op legakkers was uitgestort. Deze bagger werd door een zogenaamde kleinmaker stukgetrapt en met water vermengd. Als er een hoogte van ongeveer 42

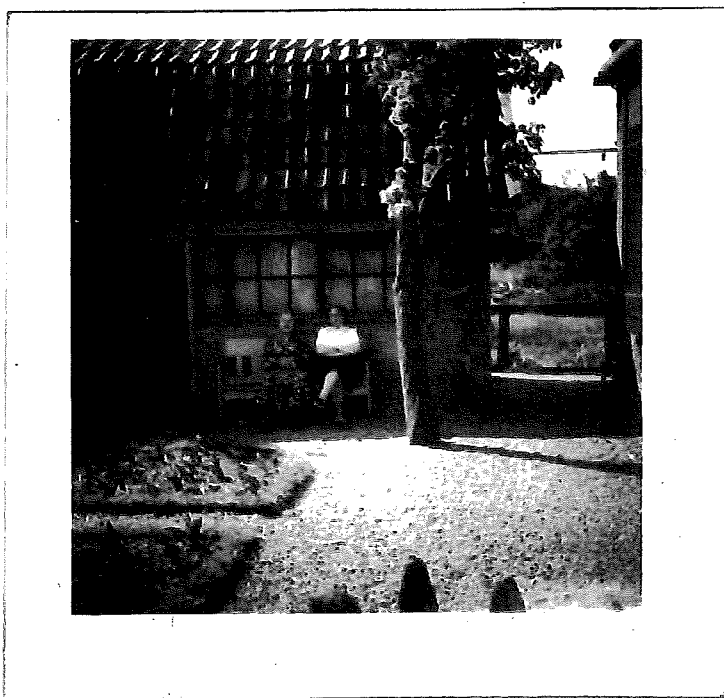
centimeter was bereikt, dan kwam de treër aan de beurt om de bagger vast te trappen met een paar plankjes, zogenaamde borden, die onder zijn schoeisel waren bevestigd. Dit laatste was een specialiteit van Arnold Werneke. Zijn klompen met verbrede zool waren een begrip in de omgeving.

De jongste zoon van Arnold en Agnes trad in de voetsporen van zijn vader. Deze Hermanus Hendricus Werneke (1863 – 1937) had zich bekwaamd in het vak van schoenmaker, want zo werd hij genoemd toen hij op 12 juni 1891 trouwde met de uit Wilnis afkomstige

Cornelia van der Donk (1867 – 1933). Aanvankelijk woonden Hermanus Hendricus en Cornelia aan de Zuwe, maar in februari 1910 kochten zij een huis met werkplaats aan het begin van de Kleiweg (op de plek waar nu de familie Aaftink woont).

Uit hun huwelijk werden zes kinderen geboren, vier zonen en twee dochters. Hun zoon Gerardus overleed op éénjarige leeftijd. Bijzonder is, dat de drie overgebleven zonen allen hun hele werkzame leven het schoenmakersvak hebben uitgeoefend. Henk aan de Herenweg in Vinkeveen (ter hoogte van het huidige viaduct), Piet aan de Stationsstraat in Abcoude en Jo in Baambrugge.

Jo (1899-1968) trouwde op 15 februari 1933 met de uit Abcoude afkomstige Helena Maria Post (1903 – 1993). Na hun huwelijk betrokken zij een pand aan de Binnenweg, nu nummer 7. Jo bleef werkzaam in de schoenmakerij van zijn vader aan de Kleiweg. Echter niet lang (vader was de zeventig inmiddels gepasseerd), want

De werkplaats. Rechts nog iets zichtbaar de boomgaard van de fam. Brouwer, nu parkeerterrein van garage Petrogas. Links overbuurvrouw de Groot-Puik en rechts mevrouw Werneke-Post.

In de tuin aan de Kleiweg, voor het tent-huisje. Rechts aan het Zand- en Jaagpad nog zichtbaar het huisje, nu nr. 3. Vl.n.r. C. Werneke -v.d. Donk, dochter Cerry, zoon Jo, en H.H. Werneke.

in 1935 verhuisden ze naar de Rijksstraatweg, nu nummer 38. Daar had hij een woonhuis met werkplaats gekocht van Gerrit Griffioen, onder het beding dat laatstgenoemde zijn auto mocht blijven stallen in de garage die deel uitmaakte van de werkplaats. Eerder had hij zijn oog laten vallen op het pand aan de Dorpsstraat, nu 29, maar daar zag hij vanaf omdat daar voor f 3.000,00 een nieuw dak op moest en dat was hem, financieel gezien, wat te gortig.

In de werkplaats aan de Rijksstraatweg begon hij voor zichzelf als schoenmaker en

schoenverkoper en dat zou hij blijven doen vrijwel tot aan zijn dood in 1968.

Voorop gesteld moet worden dat Jo Werneke een eersteklas vakman was. Totaal versleten schoenen herstelde hij zodanig dat de klanten ze als nieuw terug kregen.

Van 's morgens 8 uur tot vaak 's avonds 11 uur was Jo Werneke bezig in zijn werkplaats (het gebouw staat er nog steeds). Zittend op een eenvoudige stoel aan de werkbank onder het raam, meestal met de leest op schoot verzoelde hij daar de schoenen. Soms stond

hij op om achter de naaimachine te gaan zitten die in de hoek naast de werkbank stond. Na het gereed komen van de reparaties werden de schoenen op een legplank gelegd boven de elektrische poets- en schuurmachine. Was de legplank vol, dan werden de randen van de vernieuwde leren zolen geschuurd en werden de schoenen in de inkt gezet en gepoetst. De gewoonlijk genoeglijke sfeer was dan wel even weg want het apparaat maakte veel lawaai, maar het resultaat mocht er wezen: de schoenen zagen er weer als nieuw uit!

Achter zijn zitplaats lag er altijd een flinke hoop te repareren schoenen. Let wel: zonder een plakkertje of iets dergelijks met de naam van de eigenaar erop. Altijd wist hij van wie de schoenen waren! In het midden stond de kachel waarin 's winters de restanten leer en rubber verbrand werden. Wie de werkplaats binnen kwam, werd altijd geconfronteerd met een heerlijke lucht van leer en lijm. Direct bij de ingang, naast de werkbank, stonden twee oude klapstoelen en heel vaak zat daar volk. Klanten die hun schoenen kwamen halen of brengen, maar ook zomaar mensen om wat met de schoenmaker te praten. Jo Werneke verstond de kunst om te werken en te luisteren met daarbij de gave, om op z'n tijd een rake opmerking te plaatsen. Hij had iets beschouwends over zich dat velen tot nadenken

Jo Werneke in zijn schoenmakerij

Echtpaar Werneke-Post met Lenie, zittend voor de schoenmakerswerkplaats

zette. Bovendien hoorde hij veel over anderen maar vertelde zelf nooit iets over een ander. Een jarenlange "vaste klant" was bijvoorbeeld Henk Griffioen, alias Henk Stok, een

mank lopende man die vaak geen werk om handen had. Voorts moet nog gemeld worden dat Jo Werneke een vermaard tabakspruimer was, een gewoonte die hij zich had aangeleerd tijdens zijn militaire diensttijd. Rechts onder de werkbank stond de kwispedor en tot verbazing der beschouwers miste hij die nooit als de overtollige sappen daarin gespuwd werden.

Jo Werneke verkocht ook nieuw schoeisel zoals laarzen, pantoffels en schoenen. De voorraad daarvan stond op zolder in huis. Als er

Herman Hendrikus Werneke met echtgenote Cornelia van der Donk

klanten iets nieuws nodig hadden, dan toog hij naar boven en kwam enkele ogenblikken later met twee of drie stellen terug die hij aanmat. Niet te krap, want dat gaf zere voeten. Hij kende zijn klanten goed en wist wanneer ze aan nieuw schoeisel toe waren. Hij kocht dan alvast een paar nieuwe schoenen en verkocht die als mensen aankwamen met versleten schoenen die niet meer te herstellen waren. Het was zelfs zo, dat later zijn dochters, die in Amsterdam op school zaten, opdracht kregen om voor een bepaalde klant nieuwe schoenen te kopen bij het magazijn van Hoogenbosch aan de Ruysdaelstraat in Amsterdam. Hij gaf de maat op en waar ze mee thuis kwamen, werd verkocht aan hen voor wie ze van te voren bestemd waren. Jo Werneke stond erom bekend, dat hij soepel omging met zijn klanten. De minder draagkrachtigen kende hij en die mochten op rekening kopen of laten herstellen. Sommigen konden volstaan met het afbetalen van twee kwartjes per week. We praten dan over de vijftiger jaren van de vorige eeuw toen het herstellen van een paar herenschoenen f 4,00 en een paar damesschoenen f 3,50 kostte. Uitgangspunt voor reparatie was een leren zool en een rubberen hak. Dat was het gezondste voor de voeten. Voor met name grote gezinnen, in die tijd heel gewoon, waren zulke bedragen ineens soms teveel voor de huishoudportemonnee. Maar ook met de mensen, vaak boeren, in het buitengebied ging hij coulant om, want aan het einde van het jaar maakte hij

*Echtpaar Werneke-Post op hun trouwdag¹
15 februari 1933*

zich één dag vrij om de rekeningen te innen. Dit bewijst dat de inkomsten goed waren, want anders zou hij zijn gezin tekort gedaan hebben en dat is volgens zijn kinderen nooit het geval geweest.

Zijn klanten kwamen niet alleen uit Baambrugge, maar ook uit Loenersloot, Vinkeveen (hoofdzakelijk van de Groenlandse- en Vinkenkade en de Baambrugse Zuwe) en soms ook uit Abcoude.

In later tijd moesten zijn kinderen, hoofdzakelijk de dochters, de gerepareerde schoenen thuisbezorgen bij de klanten in en buiten het dorp. Dergelijke opdrachten waren niet altijd eenvoudig uit te voeren als het ging om de vele families de Groot en Griffioen die het dorp Baambrugge rijk was en soms ging het ook wel eens mis. Het euvel werd opgelost met de aanvulling van de voornaam

van de vader, zoals bijvoorbeeld Dirk van Jaap of Dirk van Mat. Voor de bezorging kregen de kinderen f 1,00 per veertien dagen. Tot in de vijftiger jaren van de vorige eeuw was Jo Werneke niet de enige schoenmaker op Baambrugge. Aan de Zuwe waren respectievelijk ook Moen, Nijhof en De Jong actief. Maar door zijn vakmanschap was er nauwelijks

sprake van concurrentie. Het is zelfs gebeurd, dat een klant van Nijhof, wiens schoenen na reparatie niet meer pasten, naar Jo Werneke toeging om raad. De schoenen werden deskundig opgerekt, waarna een tevreden klant huiswaarts keerde. Het vakmanschap van Jo Werneke beperkte zich niet uitsluitend tot de reparatie van schoenen. Hij was tevens in staat nieuwe tassen en soms ook portefeuilles te maken en zelfs nieuwe schoenen. Voor een buurvrouw die zwaar reumapatiënte was, maakte hij eens zulke schoenen dat zij na gereedkoming met aanmerkelijk minder pijn lopen kon. Trouwens, tijdens de tweede wereldoorlog kwam dit ambacht nog goed van pas, want nieuw gemaakte schoenen en tassen konden geruild worden voor voedsel, zoals bijvoorbeeld aardappelen. Na het uitbreken van de oorlog bleek ook dat Jo Werneke een vooruitziende blik had. In de eerste

periode had hij extra leer en rubber ingekocht en die kwamen goed van pas, toen gedurende de laatste periode deze materialen schaars werden. Piet Griffioen, alias Piet de Wagenmaker, maakte toen houten zolen en Jo Werneke had voldoende leer om daar banden omheen te maken. Met het resultaat konden de klanten in letterlijke zin goed uit de voeten, vooral toen het de laatste oorlogswinter erg koud was.

Uit bovenstaande beschreven geschiedenis kan de lezer opmaken, dat Jo Werneke vele jaren een begrip is geweest op Baambrugge. Als er schoenen gerepareerd moesten worden zei men niet: die moeten naar de schoenmaker. Nee, die moeten naar Werneke! Iedereen wist dan, dat totaal versleten schoenen herboren werden tot zo goed als nieuwe. Het vertrouwde schoeisel hoefde niet vervangen te worden. Er wordt zelfs gezegd dat een Baambrugse boer, die weliswaar alleen op zondag schoenen droeg, op z'n vierentachtigste met dezelfde schoenen begraven is als die hij op z'n twintigste had gekocht.

Naast zijn schoenmakersambacht verkocht Jo Werneke ook vele jaren staatsloten. Hij noteerde precies de namen met daarachter het nummer van het verkochte lot. Na de trekking kreeg hij de lijst toegezonden met daarop de winnende nummers. Deze werd opgehangen aan de deur van de werkplaats en dan kon iedereen kijken of men wat gewonnen had. Na vele jaren deze liefhebberij te hebben uitgeoefend, werd dit hem ineens ontnomen omdat de wetgever toen verbood, dat er door één persoon twee

beroepen werden uitgeoefend. Schoenmaker en colporteur van staatsloten mochten niet in één hand zijn. Hoewel hij de verkoop van staatsloten als een hobby zag en niet als een beroep, moest hij toch kiezen. De staatsloten werden toen opgegeven, maar daar was hij wel boos en teleurgesteld over. Op 8 februari 1968 overlijdt Jo Werneke. Enkele dagen later wordt hij begraven op de Rooms Katholieke begraaf-

plaats aan de Kerklaan te Loenersloot. Zo kwam er na 120 jaar een einde aan drie generaties Werneke die als geen ander op vakbekwame wijze schoeisel gemaakt en hersteld hadden voor talloos veel mensen uit Baambrugge en omgeving.

Helena Maria Werneke-Post blijft wonen in het huis aan de Rijksstraatweg. Zij overlijdt op 29 januari 1993, negenentachtig jaar oud en wordt begraven

op de Rooms Katholieke begraafplaats in haar geboortedorp Abcoude. Samen kregen zij zes kinderen, vier dochters en twee zonen. Eén van de zonen is in 1947 op jeugdige leeftijd overleden na een ongeluk bij de brug van Baambrugge.

Harrie Hoogenhout

(met dank aan Corry, Elly, Trees, Lenie en Koos Werneke)

Hoolendregt wordt eerste woning

In de beide voorgaande afleveringen van deze kroniek heb ik U deelgenoot gemaakt van de verwickelingen waartoe het bezit van kapitalen ook in de 17de en 18de eeuw kon leiden. Veel is er sindsdien niet veranderd, behalve dat de gang der gebeurtenissen thans veelal minder pregnant uit de archieven naar voren zal komen.

Hoe het ook zij, met de verkoop van Hoolendregt in 1751 werd deze affaire definitief afgesloten. Bovendien kwam de buitenplaats in handen van een Amsterdammer, die het niet langer als buitenverblijf ging benutten, maar er daadwerkelijk ging wonen, een situatie, die tot 1819 zou voortduren.

Andries Kretsman, een koopman uit Amsterdam, die aanvankelijk in de Warmoesstraat, het derde huis van de Annastraat bewoonde, trok zich uit de zaken terug en zocht zich een plaats in de gemeenschap van Abcoude. Dit gelukte hem wonderwel: reeds twee jaar later werd hij vermeld als diaken van de Kerke tot Abcoude en in 1756 blijkt hij tot schepen van het Gerecht Abcoude-Proosdy te zijn verkozen. Helaas overleed in datzelfde jaar '56 zijn echt-

genote zonder hem kinderen na te laten. Dit was aanleiding om zijn testament te herzien, waartoe hij een jaar later overging bij de Abcoude notaris Tredee. Hij blijkt wel bij kas te zijn geweest. Het meest opvallend in dit testament is het legaat van Fl. 15.250,- dat hij toekent aan een nichtje van zijn overleden vrouw, dat dan bij hem in huis woont, aan welk legaat hij nog zijn huisraad toevoegt. Kennelijk bestierde zij toen de huishouding voor hem.

Aan zijn broer legateerde hij zijn huis in de Warmoesstraat. Zijn overige eigendommen zouden gelijkelijk over zijn broer en zijn beide zusters moeten worden verdeeld.

Slechts een half jaar later moest hij dit testament herroepen omdat, zoals notaris Tredee vermeldt, hij staat te

trouwen met Anna Elisabeth Charlotte Weitzel. Deze dame was een nog ongehuwde dochter van Carel Frederik Maurits Weitzel, professor te Steinfort bij Munster.

Reeds eerder verscheen haar naam in de archieven van het Gerecht, des zomers in Abcoude verblijf houdende, en ook zorgend voor een oude dame die, gezien haar geestgesteldheid, verzorgd en bewaakt moest worden.

In het, bij gelegenheid van het tweede huwelijk van Andries nieuw opgestelde, testament werd vastgelegd dat de bruid, bij onverhoopt overlijden van Andries, een douarie van Fl. 14.000,- zou genieten. Het legaat voor het nichtje van zijn eerste vrouw werd bij die gelegenheid teruggebracht tot Fl. 8.000,- Tot voogden over eventuele kinderen spruitend uit dit nieuwe huwelijk wer-

den aangewezen: Engel Cretsman, broeder van de bruidegom, Johannes Hendricus Godefridus Weitzel, broeder van de bruid, alsmede Cornelis van Leyen, allen Amsterdam woonachtig.

Het in februari 1758 gesloten huwelijk duurde helaas niet lang: reeds op 14 april 1760 overleed Andries, zijn vrouw achterlatende met twee kleine kindertjes. Pas een vijftal jaren later, in 1765 en 1766, stelde de weduwe orde op zaken: Cornelis van Leyen, destijds aangewezen als voogd over de kinderen, was inmiddels overleden. In zijn plaats werd Hendrik Meyssenheym Dirksz., haar behuwdbroeder, aangewezen. Een van de andere voogden moest een jaar later wegens overlijden worden vervangen, waarvoor de weduwe haar neef Jan Hagen aanzocht. Overlijden was er tevens de oorzaak van dat het legaat aan het nichtje van Andries' eerste echtgenote kwam te vervallen; zij was "deeser weereld aflijvig" geworden. Wanneer Anna dan zelf eind 1766 ziek te bedde ligt, voegt zij aan de genoemde voogden nog Willem de Ruyter, haar goede bekende, toe. Willem de Ruyter was reeds aan aantal jaren in Abcoude als chirurgijn gevestigd. Ook komt het tot een definitieve scheiding van de boedel van haar overleden echtgenoot, Andries Kretsman; in de douarie van Fl. 14.000,- werd voorzien door toedeling van twee huizen op de Herengracht, beide in het oudste deel van de Herengracht, namelijk één nabij de Blauwburgwal alsmede één nabij de Oude Lelystraat. De beide

genoemde huizen werden in deze boedelscheiding gewaardeerd op Fl. 8.000,-, doch van het huis nabij de Oude Lelystraat moest zij de eigendom delen met de broer van Andries: Engel Cretsman. Tezamen met de hofstede Hoolendregt, door schout en schepenen van Abcoude-Proosd, zonder de immers verkochte landerijen geëstimeert (getaxeerd) op Fl. 3.000,- alsmede het huisraad, gewaardeerd op Fl. 1.000,-, vertegenwoordigde e.e.a. een waarde van Fl. 16.000,-. Hiervan werd de door Anna Weitzel bij aangaan van het huwelijk ingebrachte Fl. 2.000,- afgetrokken, zodat Fl. 14.000,- overbleef, hetgeen de overeengekomen douarie uitmaakte. Alle overige onroerende goederen, die niet nader werden gespecificeerd, alsmede 13 obligaties, welke tezamen werden gewaardeerd op Fl. 19.250,-, werden toegewezen aan de voogden, zulks ten behoeve van de beide kinderen: Engelbertus Andries Frederik en Helena Johanna Kretsman, op dat moment respectievelijk 7 en 5 jaar oud. In 1780 ging de chirurgijn Willem de Ruyter voor zijn echtgenote over tot de verkoop van Hoolendregt. Wellicht zijn de kinderen dan, hoewel nog geen 25 jaar, elders gaan wonen. Bij de registratie van de verkoop is de omschrijving van Hoolendregt nog dezelfde als in 1766: een hofstede met syn heerenhuisinge en verdere getimmerten, (alleen werd nu expliciet ook 'een steene koepel' vermeld), erf, thuyne, bepotingen en beplantingen met de beelden, pedestallen, ornamenten en sieraden. Item een moestuyn en terras tegen

over de hofstede. Over het bouwjaar van de stenen koepel viel geen indicatie uit de archivalia te verkrijgen. Deze stond niet aan de Angstel, zoals bij vrijwel alle bij de buitenplaatsen behorende koepels, maar aan het einde van de tuin en kan zeer wel door Jan le Breton van Doeswerff of Andries Kretsman zijn geïnitieerd.

Met de verkoop in 1780 ving een periode aan die tot 1819 duurde, waarbij Hoolendregt vijf maal van eigenaar wisselde, doch steeds opnieuw in handen kwam van personen die de oude buitenplaats als eerste woning benutten. De verkoop is dan meestal het gevolg van overlijden. Alleen bij de laatste van deze eigendomswisselingen komt Hoolendregt in handen van iemand, die er niet zelf ging wonen maar zijn nieuwe bezit wenste te gaan exploiteren: Pieter Kleijn, die dan op Reygersbosch onder Ouder Amstel woont. Intussen is in 1819 de periode, waarin vele van de destijds langs de Angstel aanwezige buitenhuizen om economische redenen zijn gesloopt, vrijwel voorbij. Het lijkt er op, dat de meerdere gebruiksmogelijkheden naast wonen, die dit zeven traveën brede huis bood, dit buitenhuis voor de slopershamer hebben gespaard.

Over de persoon van Pieter Kleijn en de verdere lotgevalen van het oorspronkelijk zo fraaie huis zult U in aflevering 20 van deze kroniek nader worden geïnformeerd.

*Dick Slebos.
Abcoude 2005.*